

**In memoriam Professor Dr. Jozef Vandepitte
(Uitkerke 27 maart 1922 – Brugge 8 november 2018)**

Prof. Jozef M.J.K Vandepitte werd geboren te Uitkerke (nu een deelgemeente van Blankenberge) op 27 maart 1922. Zijn vader was een Oud-Strijder van de Eerste Wereld Oorlog en een radiopionier. Hij studeerde Grieks-Latijnse humaniora aan het Sint Lodewijkscollege in Brugge. In 1939 trok hij naar Leuven om geneeskunde te studeren.

Hij vertelde over zijn vrijwilligerswerk in 1945 samen met zijn vriend en jaargenoot Prof. Dr. Alfons Van Orshoven in het concentratiekamp Bergen-Belsen. Dit kamp werd door de Engelsen op 15 april 1945 bevrijd. Er heerste een epidemie met tyfus. Enkele weken voor de bevrijding van het kamp zijn Anne Frank en haar zus Margot er overleden waarschijnlijk ten gevolge van tyfus. Toen het kamp geëvacueerd was hebben de Engelsen de houten barakken met tanks met vlammenwerpers platgebrand vanwege het zeer hoge risico van besmetting met tyfus en luizen. Prof. Jozef Vandepitte verklaarde in een interview in 1978 met het Geneeskundig Magazine (1). “Van de ene op de andere dag werd ik daar geconfronteerd met catastrofegeneeskunde, met de problemen van de groepspathologie.”

Na het behalen van zijn artsdiploma in 1946 werd hij assistent in het laboratorium van bacteriologie van Prof. Richard Bruynooghe in Leuven. Op 18.02.1948 was hij laureaat van de sessie Tropische Geneeskunde in het gelijknamige instituut in Antwerpen.

Hij huwde met Ivonne Van Zandweghe. Zij kregen een dochter, vier zonen en twaalf kleinkinderen.

In 1948 vertrok hij naar het toenmalige Belgisch-Congo als arts voor de Belgische overheid. Hij werkte er als laboratoriumarts tot 1958 in Stanley stad (Kisangani), Leopoldstad (Kinshasa) en Luluaburg (Kananga). In het zelfde interview uit 1978 met het Geneeskundig Magazine lezen we (1). “Er waren laboratoria met het meest moderne materiaal en waar de nieuwste cultuurtechnieken werden gebruikt. Tijdens de oorlog was dat allemaal vanuit de Verenigde

Staten en Zuid-Afrika het land binnengekomen. In feite stond ik daar plotseling in een milieu dat technisch-bacteriologisch tien jaar voor was op België. Wetenschappelijk was dat natuurlijk erg stimulerend". Reeds in 1950 had hij vanuit Stanleystad vijf wetenschappelijke artikels gepubliceerd: één over *Salmonella* met de toenmalige autoriteit Kaufmann F. en Van Oye E., drie over *Shigella* waarvan twee met Courtois G. en één over de prevalentie van de rhesus factor in Stanleystad. Op 27.03.1953 behaalde hij het getuigschrift serologie aan de Universiteit van Parijs. In 1957 publiceerde hij met Prof. Alexandre Fain in Nature over een tot dan onbekende humane parasiet, die de naam kreeg *Poikilorchis congolensis*, n.g., n.sp., een trematode worm uit retro-auriculaire cysten bij vier patiënten in Congo.

In 1958 werd hij benoemd tot docent microbiologie, parasitologie en hygiëne aan de Universiteit Lovanium in Leopoldstad (nu UNIKIN in Kinshasa) in de dienst van Prof. Albert Dubois (toen "rustend" directeur van het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Antwerpen), steeds bekend van de *Histoplasma capsulatum* var. *duboisii* (verwekker van de Afrikaanse histoplasrose), die in 1952 werd beschreven door Prof. Raymond Vanbreuseghem. Van 1960 tot 1965 was hij gewoon hoogleraar in Lovanium. Tijdens deze periode werkte hij samen met Prof. Franco Gatti, die hem te Lovanium opvolgde en later de naar hem genoemde *Cryptococcus gattii* in Lovanium isoleerde.

In 1964 werd hij geassocieerd hoogleraar microbiologie aan de faculteit geneeskunde van de KULeuven en in 1971 gewoon hoogleraar. In 1970 werd hij plaatsvervangend hoogleraar (in 1972 buitengewoon hoogleraar) protozoölogie aan het Tropisch Instituut te Antwerpen. Tevens was hij gasthoogleraar in diverse buitenlandse instellingen, docent helminthologie vanaf 1966 aan de Nationale Universiteit in Kinshasa (Lovanium nu UNIKIN), vanaf 1974 docent aan de Universiteit van Rwanda in Butare, en vanaf 1975 als docent bacteriologie aan het Pasteur Instituut in Algiers. In Leuven werd hij eveneens hoofd van het laboratorium voor microbiologie van de Universitaire Kliniek Sint-Rafaël (later Gasthuisberg), in de begin periode met Prof. Piet De Somer, die vanaf 1968 tot zijn overlijden in 1985 rector van de Universiteit was. Aan de Leuvense Regaschool (nu UCLLeuvenLimburg) doceerde hij microbiologie aan de medisch laboratorium technologen. Hij was stagemeester medische microbiologie voor talloze artsen en apothekers kandidaat klinisch biologen.

Staf van het laboratorium Microbiologie van Sint-Rafaël in 1969, helemaal rechts Prof. J. Vandepitte

Hij was eveneens voorzitter van Medicus Mundi, opgericht door Prof. P.G. Janssens, directeur van het Tropisch Instituut in Antwerpen, om na de onafhankelijkheid van Congo aan medische noodsituaties te kunnen voldoen. Bij wijze van voorbeeld beheerde hij met Medicus Mundi in onderaanneming van ABOS (Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking) een medisch project in Pikine, een voorstad van Dakar in Senegal. Hij was actief als ondervoorzitter bij FOMETRO (Tropisch Medisch Fonds) dat logistieke steun aanbood bij diverse overzeese projecten. Het laboratorium in Lovanium maakte dikwijls gebruik van deze diensten. Hij was erevoorzitter van Memisa België, dat steeds actief is bij ontwikkelings projecten zoals de samenwerking tussen LUMOS (Leuvense Universitaire Medische Ontwikkelingssamenwerking en Solidariteit) en het ziekenhuis Saint-Luc in Kisantu, Congo. Hij was lid van de Raad van Bestuur van de “Rega Stichting” in Leuven, een Belgisch wetenschappelijk onderzoeksinstituut opgericht in 1954 door Prof. Piet De Somer, dat verbonden is aan de KULeuven. Het is een samenwerkingsverband van de faculteiten geneeskunde en farmacie.

Hij was stichtend lid en bezieler, samen met Prof. Eugène Yourassowsky van de ULB, van de “Belgische Vereniging voor de Kwaliteitszorg in de Klinische Biologie” en van het “Nationaal Referentie Laboratorium voor Pneumokokken”. Hij was hoofd van het “WHO Collaborative Centre for External Quality Assessment in Clinical Microbiology”. Hij fungeerde regelmatig als expert voor de Wereld Gezondheids Organisatie (hemoglobines, cholera, antibiotica, ...). Gedurende jaren was hij expert benoemd bij Ministerieel Besluit voor de externe kwaliteitscontrole microbiologie georganiseerd door het “Wetenschappelijk Instituut voor de Volksgezondheid” (WIV nu Sciensano). Hij was lid van een tiental Belgische en Internationale wetenschappelijke verenigingen. Van 1982 tot 1988 was hij voorzitter van de “Belgische Vereniging voor Menselijke en Dierlijke Mycologie” met Prof. Eugène Yourassowsky als ondervoorzitter. Hij was eveneens secretaris van de “Vereniging van Geneesheren Alumni” (nu ALFAGEN) en van de zustervereniging “Ontwikkelingshulp Artsen en Apothekers Alumni Leuven”, waar hij ook een van de stichters was. Deze vereniging beheert steeds de tweejaarlijkse “Prof. Jozef Vandepitte Prijs” (2), die duurzame, educatieve initiatieven in de Tropische Geneeskunde beloond en 2500 € bedraagt. Zo kreeg zijn opvolger in Congo aan de UNIKIN (ex-Lovanium) Prof. Jean-Jacques Muyembe eveneens deze prijs in 2013.

Prof. Dr. Jean-Jacques Muyembe, opvolger van Prof. Dr. Jozef Vandepitte in UNIKIN en laureaat in 2013 van de prijs “Jozef Vandepitte”

Prof. Jozef Vandepitte, de heer P. Gyselinck en zijn Congolese chauffeur, en Prof. Eugène Yourassowsky in Kimuenza, Congo, 1978

Al deze activiteiten beletten Prof. Jozef Vandepitte niet om meer dan 200 wetenschappelijke artikels te publiceren over diverse onderwerpen zoals antibiotica dikwijls met Prof. Ludo Verbist, bacteriologie (o.a. *Flavobacterium meningosepticum*, pneumokokken dikwijls met Prof. Eugène Yourassowsky van de ULB, Prof. Ludo Verbist en Prof. Jan Verhaegen, salmonellosen, shigellosen, *Yersinia enterocolitica* dikwijls samen met Prof. Georges Wauters van de UCL en Dr. Raymond Van Noyen), hemoglobines (o.a. bij sikkelcelanemie), mycologie (o.a. blastomycose, chromoblastomycose, cryptococcose, histoplasmose, Madura voet, phycomycose, rhinosporidiose), (tropische) parasitologie (o.a. amoeben meningo-encephalitis, *Cryptosporidium* spp., *Cyclospora* spp., levamisole met Prof. Denis Thienpont, malaria, mebendazole met Prof. Denis Thienpont, *Physaloptera* spp., *Poikilorchis congolensis* met Prof. Alexandre Fain), en anderen.

Professor Jozef Vandepitte was een uitstekende leermeester, bezieler en didacticus met onder meer prachtige practica zoals het opsporen van kiemdragers van *Staphylococcus aureus* in de neus, en auteur van cursussen en atlanten, in het Nederlands en in het Frans (voor Afrika), die ook ver buiten Leuven werden gebruikt. Men mocht altijd een beroep doen op zijn expertise wanneer men geconfronteerd werd met een diagnostisch probleem. Bovendien bezat hij ook de gave om zijn medewerkers te motiveren en toonde hij altijd begrip en interesse voor de individuele menselijke aspecten.

Prof. Jozef Vandepitte werd in Leuven als diensthoofd microbiologie opgevolgd door viroloog Prof. Jan Desmyter, en in zijn labo door Prof. Ludo Verbist en Prof. Jan Verhaegen.

Professor Jozef Vandepitte bleef heel zijn leven geboeid door zijn geboortestreek, West-Vlaanderen, waar hij ook de laatste jaren permanent verbleef.

Marc Lontie, Fons Verdonck, Jan Verhaegen
Ontwikkelingshulp Artsen en Apothekers Alumni Leuven

1. Uit het interview door Fiet de Weijer van Prof. J. Vandepitte in het Geneeskundig Magazine van juni 1978.
2. Giften voor het “Fonds Prof. Jozef Vandepitte” per adres “Ontwikkelingshulp Artsen en Apothekers Alumni Leuven” zijn vanaf 40 € fiscaal aftrekbaar (IBAN: BE 80 4310 0585 0177, BIC: KREDBEBB).